

คำจารึก	คำแปล
คำอ่าน : อ้าไพ คำโท (พ.ศ. ๒๕๒๙)	คำแปล : อ้าไพ คำโท (พ.ศ. ๒๕๒๙)
๑. นโมस्तु ศวทเทหาย สุวรุกคภาปวรุกคณทโทโต	๑. ขอความนอบน้อมจงมีแด่พระศิวะ ผู้ทรงมีเสียงเป็นร่าง มีเสียงอันล่งลับแล้ว และเป็นผู้ประทานทางสวรรค์.....ของพรหม
๒. รุโทร วรรษ สตกาย เกนาปัจฉาวศาทุเคารี	๒. พระรุทระ ^(๑) ผู้ทรงมีพระกายเป็นจริง ซึ่งส่องสว่างวาววับดุจดั่งพระจันทร์วันเพ็ญ และเนื่องจากความจำเป็นเสมือนทารกไม่ยอมอยู่กับใคร จึงอุ้มองค์พระอุมาผู้มีพระพักตร์งามดั่งดวงเดือน
๓. วณฺเฑ วิษณุญจตุรวาหุ วุญญชยนฺนุ ชคทุเรตุ	๓. ข้าขอนอบน้อมพระวิษณุ ผู้มีรูปปรากฏเป็นสีกร ผู้ประกอบด้วยองค์สี่ และทรงยังต้นเหตุแห่งจักรวาลของพระพรหมให้ปรากฏ
๔. นมทุฏฺว เวธสิ วุรหฺม สมาริสธาณํ วิศฺวํ	๔. ท่านทั้งหลายจงนอบน้อมพระพรหมผู้ยิ่งใหญ่ ผู้ทรงสร้าง ผู้ทรงให้ความรู้แก่พวกพราหมณ์ และทรงสร้างจักรวาลให้เป็นอาสนะบัวอันงามที่เกิดจากสมาธิ
๕. เคารี ราชติ รุทฺวางฺเค ยทงฺครุจิริทฺธาภา	๕. พระนางเคารี ^(๒) ทรงแนบสนิทกับองค์พระรุทระ (รุทวางฺเค สงฺคตา) และทรงมีพระกายงาม ซึ่งส่องสว่างรุ่งเรืองดุจดั่งแท่งทอง
๖. วนฺเฑ วาศิสูวี วิศฺว ศวทเทหํ หฺร หฤตฺสุถํ	๖. ข้าขอนอบน้อมพระสร้สวดี ซึ่งสถิตย์อยู่ในปากของคนทั่วไป และเป็นเทพีแห่งการเจรจา ดุจจะเอื้อนโอบอุ้มเจรจากับพระศิวะ (หฺร) ผู้ทรงมีเสียงเป็นวัตถุ และทรงสถิตในหัวใจ
๗. อาสิจฺจฺจฺริชยวฺรุมเมติ ราชธฺรุมเม มนุสฺสนุ	๗. พระเจ้าชยวรมัน ^(๓) ทรงเป็นราชโอรสของพระเจ้าราชาเชนทรวรมัน ทรงฉลาดในพระราชธรรม ทรงสืบเชื้อสายมาจากจันทรวงศ์ และทรงมีความงาม ดุจดั่งพระจันทร์วันเพ็ญอยู่บนท้องฟ้า
๘. ศฺรุติสฺมุติปฺรมาณน ยฺคฺ ยตฺร กสิรฺทฺร	๘. ในสมัยใดเกิดความยุ่งยากตามที่กล่าวไว้ในคัมภีร์พระเวทและพระมนูศาสตร์ ในสมัยนั้นจัดเป็นกสิญฺค สำหรับพระองค์นั้น ได้ทรงพบสถานที่ว่างห่างไกลจากความยุ่งยากแล้ว

(ต่อ)	(ต่อ)
<p>๙. สทาเซา ซาตเซเทว ศิศุรายศานุตเย ศารุงคี</p> <p>ชยศรีรุยมมธิศุริยม เศารุยมย์ วีรฆาธาชชิกา ฯ</p>	<p>๙. พระวิษณุผู้ทรงอำนาจและทรงได้รับการยกย่องถึงความกล้าหาญ เนื่องจากทำให้สถานที่อาศัยเกิดความสงบสุข เสมือนเทพแห่งสงคราม^(๔) ทรงได้รับการยกย่องอันยิ่งใหญ่ เนื่องจากความกล้าบึกที่เกิดขึ้นในการรบ</p>
<p>๑๐. กามํ กานฺติปฺรติทฺวนฺทฺวิ มนฺเย มนฺมถคฺฤหฺยานฺโย</p> <p>กานฺโตยวาปี สกรฺมมฺกม โรธาทินิ ชยิทฺถยา ฯ</p>	<p>๑๐. พระผู้เฝ้าผลาญพระกามเทพ^(๕) ทรงชนะบุคคลทั้งหลาย ที่ชอบยั่วให้พระพิโรธเป็นต้น ด้วยการส่องแสงไฟ เสาแสงสารพระกามเทพ ซึ่งเสมือนคู่แห่งความรัก แต่เป็นเพราะเกี่ยวข้องกับความรัก จึงต้องถือธนู</p>
<p>๑๑. ยตฺเตโช ภูตฺปุรฺวํ ธฺรฺวํ วิวฺริษฺชตฺต เสธา</p> <p>นฺมฺกตาวรฺษํ สฺตเน สฺรฺภิ ไวริสฺตุรีณํ หฤทฺหมเว ฯ</p>	<p>๑๑. เรื่องเคยมีมาแล้ว เนื่องจากน้ำตาไหลพรากถึงทรวงอก ด้วยบุญญาธิการของพระองค์ จึงทำให้ฝนแก้วมุกดาตกอย่างหนักทั่วทุกหนทุกแห่ง เสมือนจะตกให้ชุ่มชื้นในทรวงอกของเหล่าสตรีที่เป็นข้าศึก</p>
<p>๑๒. ศฺศาส ศาสฺตรทฺรศฺคํ สํสฺการเหตฺวสฺตฺวาสา</p> <p>สฺตฺริวฺรคฺคาปฺตเย ปฺรชฺา เกวลํ คุโร มตา ฯ</p>	<p>๑๒. พระองค์ต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสตร์ เพื่อทรงรับสภาพ^(๖) ๓ อย่าง ส่วนพวกพราหมณ์ที่สืบเชื้อสายมาจากพรหม ซึ่งมีหน้าที่ให้การศึกษาบรม ควรทราบถึงไทยทานที่ตนจะพึงได้รับอย่างเดียว</p>
<p>๑๓. ปุํ ทฺภาว(ศฺศฺริ)ยาศฺศาสฺตร ยตฺกัรฺตฺตฺริวฺษณฺวทฺยาปฺตา</p> <p>มฺขฺยวฺฤตฺติรฺกเวทิน ตฺริโลกิ วิศฺรมจฺคตา ฯ</p>	<p>๑๓. เกิดมาในโลกนี้ พระองค์ก็ทรงเป็นลูกผู้ชาย จึงจำเป็นต้องศึกษาศาสตร์ต่างๆ ของราชสำนัก และพระเกียรติยศของพระองค์ เสมือนพระวิษณุ โด่งดังขจรขยายจดถึงไตรโลก</p>
<p>๑๔. ยํ ปฺราปฺย (รา)ชฺศฺวโท ภู ชิตฺถาทิวตฺปฺเรชานฺตุ</p> <p>จฺจฺริตฺารุโถ คุณฺาทิกิ นิรฺคุณฺานํ ยทฺถจฺจยา ฯ</p>	<p>๑๔. เพราะทรงศึกษาศาสตร์จนสำเร็จ พระองค์จึงเป็นกษัตริย์ที่มีชื่อเสียง ทรงประพฤติประโยชน์ด้วยคุณธรรม ส่วนผู้ที่ประพฤติปราศจากคุณธรรม คือผู้ที่ประพฤติตามความพอใจดุจสัตว์เดรัจฉาน มีข้างป่าเป็นต้น</p>

	(ต่อ)
<p>๑๕. ตสฺย ภูฏณฺมเหฺนทฺรฺสฺย โย นฺนุณฺธิษณฺศุไศวี</p>	<p>(ต่อ)</p> <p>๑๕. พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ที่น่ารัก ทรงเป็นครูของพระเจ้าแผ่นดิน ทรงนับถือนิกายไศวะ และทรงได้รับการยกย่องจากหมู่คนแม้กระทั่ง ครุในวรรณาคม</p>
<p>๑๖. วฺงศฺวิทฺยวาทฺศุทฺธํ ยํ สรฺสฺวตี จ ศฺศิฺรฺาย</p>	<p>๑๖. ถ้าจะว่าถึงลำดับความสัมพันธ์ กษัตริย์กับพราหมณ์มีความบริสุทธิ์เท่ากัน น้ำกับดอกบัวมีสภาพเท่ากัน (เพราะดอกบัวเป็น สัญลักษณ์ของน้ำ) สถานที่ที่อยู่อาศัยกับสถานที่หลบภัยมีสภาพเท่ากัน</p>
<p>๑๗. จกรฺ เม สรฺวฺวทฺยาสฺ ยทฺวทฺธิรฺยฺยฺยฺกฺติเมทฺเว</p>	<p>๑๗. (ตรัสว่า) ท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติต่อเราในด้านสรรพวิทยาที่เป็น ศิลปะฝ่ายดี ดุจดังความรู้คือวิทยาการที่ปรากฏจากฝ่ายดีในการ จำแนกความหมาย</p>
<p>๑๘. สรฺวฺวสฺปตฺติสาร์ ย ลวฺชฺฉินฺตามณฺรฺรฺถ</p>	<p>๑๘. ทรงยังพระสหายที่มั่งมีสารสมบัติทั้งปวง ซึ่งเป็นคนที่โอบอ้อม อารี เป็นคนจริงใจ ให้ได้รับประโยชน์สมควรปรารถนา</p>
<p>๑๙. ไตรฺวิทฺยวาทฺยวาทฺยวาทฺย เวทวาทฺยวาทฺยวาทฺยวาทฺย</p>	<p>๑๙. พวกพราหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในไตรเพท^(๔) ได้อภิเษกพระองค์ให้ สกติดอยู่ในราชสมบัติเสมือนจะให้สกติดอยู่ในสถานที่ของผู้ประเสริฐ เพราะรวบรวมวิทยาการได้แก่ข้อความในพระเวท</p>
<p>๒๐. จเกฺร ตฺยฺปฺดินฺนวาทฺยวาทฺย สฺวทฺยวาทฺยวาทฺยวาทฺย</p>	<p>๒๐. พระองค์ทรงสนพระทัยเกี่ยวกับ(การละคร) ทั้งภายในและ ภายนอกอย่างซาบซึ้ง ดังนั้น จึงตกลงพระทัยแสดงละครด้วย พระองค์เอง (สฺวยงฺกฺตนาฏเก) โดยการตรัสคำกลอนออกมาอย่าง สดๆ</p>
<p>๒๑. โย ทินฺทฺชวาทฺยวาทฺย การุณฺยวาทฺยวาทฺยวาทฺย</p>	<p>๒๑. ทรงเพลิดเพลินไปด้วยทานซึ่งเปรียบเสมือนฝนตกจากฟ้าด้วยความ การุณย์แก่บุคคล ๓ จำพวกที่ต้องการประทีปคือไฟ ได้แก่คน อนาถา คนมีทุกข์ และคนยากจน</p>

	(ต่อ)
<p>๒๒. คุรสาทปิปรวทิวส์ พีนานุทธวาลฤทธานุโย</p>	<p>(ต่อ)</p> <p>๒๒. ในวันที่ ๑๕ ค่ำ มีวันคราสเป็นต้น พระองค์ทรงปลุกพวกบัณฑิตให้ตื่นด้วยวิทยากร และทรงปลุกคนยากไร้ คนตาบอด คนป่วยไข้ และคนแก่เฒ่าให้ตื่นด้วยทานพิเศษทั่วทุกทิศ</p>
<p>๒๓. โย ลิงคมีศวรรปุเร ยตุสมภ โกฎิมนุตรสุย</p>	<p>๒๓ - ๒๔. พระองค์ทรงมีพระราชศรัทธาและพอพระทัยในพิธีกรรม แม้จะทรงบรรลุมรรคผลประสงคคือการพ้นจากความสนุกสนาน แต่เป็นผู้</p>
<p>๒๔. สุถาปยิตว วิธานน ภุกติมุกติฤตารุโถปี</p>	<p>อันความรู้ในอุบายให้ได้รับความสนุกสนานแล้ว จึงทรงสร้างคิวงี้ดไว้ให้อิศวรบุรี ซึ่งเป็นลึงค์ที่มีกำลังแฝงไปด้วยอำนาจของพระศิวะ ดุจดั่งกองอำนาจแห่งมนตร์นับจำนวนเป็นโกฏิเพิ่มขึ้นแล้วจากอำนาจทั้งหลาย</p>
<p>๒๕. ศิกษณญีลุปกรุมมาถิ โย เทารุคํ ทิกษุ สารุจจานิ</p>	<p>๒๕. ทรงให้คนทั้งหลายศึกษาศิลปกรรม ให้ทำการงานสุจริต และทรงสร้างรูปพระนางทุรคาและพระศิวลึงค์เป็นจำนวนมากเพื่อเป็นลึงค์การบูชาแล้ว ทรงตั้งไว้ตามทิศต่างๆ</p>